

Забѣлѣжв. Число отъ дѣленіе ся умялява само тога, кога дѣлитель-тъ е цѣло число или дробь, по-голѣма отъ единицѣ; а ако ли ся раздѣли на правилнѣ дробь, тога то отъ дѣленіе-то ще ся увеличи. За примѣръ, $12 : 4 = 3$; $12 : \frac{4}{3} = 9$; $12 \frac{4}{7} = 21$. Тукъ $3 < 12$, $9 < 12$, а $21 > 12$. Гдѣ-то ще рѣче да умножимъ не всякога значи да увеличимъ и да раздѣлимъ не всякога значи да умалимъ.

109. Понеже частно-то число, умножено на дѣлителя, трѣбва да произведе дѣлимо-то; дѣлимо-то число, раздѣлено на дѣлителя, трѣбва да даде частно-то, а раздѣлено на частно-то, трѣбва да даде дѣлителя, то лесно можемъ рѣши слѣдующицы-ты питанія:

1. Какво число шрѣбва да ся умножи на $\frac{2}{5}$, за да ся получи произведение 30? — Нека това число да е $=x$, то трѣбва да бѣде $\frac{2}{5} \times x = 30$. А $\frac{2}{5}$ и x като сѣ множителіе на число 30, то едно-то отъ тѣхъ трѣбва да вземемъ за дѣлитель а друго-то за частно число; спорядъ това x ще ся найде, като раздѣлимъ 30 на $\frac{2}{5}$:

$x = 30 : \frac{2}{5} = 30 \times \frac{5}{2} = 45$. Таково е искано-то число.

2. На какво число шрѣбва да ся раздѣли $\frac{3}{4}$, за да ся получи частно $\frac{3}{5}$? $\frac{3}{4} : x = \frac{3}{5}$.

Дѣлитель-тъ x ще ся найде, като раздѣлимъ $\frac{3}{4}$ на дадено-то частно: $x = \frac{3}{4} : \frac{3}{5} = \frac{3}{4} \times \frac{5}{3} = 1 \frac{1}{4}$.

3. Какво число шрѣбва да ся раздѣли на $2 \frac{5}{11}$, за да ся получи частно число $= \frac{1}{3}$? — Нека това дѣлимо число да бѣде $=x$; то $x : 2 \frac{5}{11} = \frac{1}{3}$.

Като умножимъ дѣлителя на частно-то, ще ся найде дѣлимо-то x : $x = 2 \frac{5}{11} \times \frac{1}{3} = 2 \frac{7}{11} \times \frac{1}{3} = \frac{9}{11}$.

Примѣри ошъ смѣсено дѣйствіе.

Да ся раздѣли $7 + \frac{2}{3}$ на $\frac{3}{4} - \frac{1}{9}$. Това дѣйствіе ще ся напише така: $(7 + \frac{2}{3}) : (\frac{3}{4} - \frac{1}{9})$.

Нъ $7 + \frac{2}{3} = \frac{23}{3}$, а $\frac{3}{4} - \frac{1}{9} = \frac{23}{36}$; та

$(7 + \frac{2}{3}) : (\frac{3}{4} - \frac{1}{9}) = \frac{23}{3} : \frac{23}{36} = \frac{23}{3} \times \frac{36}{23} = 12$.

Примѣръ. $(12 - \frac{4}{9}) : 13$.

Нъ, $12 - \frac{4}{9} = \frac{104}{9}$, та $(12 - \frac{4}{9}) : 13 = \frac{104}{9} : 13 = \frac{104}{9 \times 13} = \frac{8}{9}$.